

Suvestinė redakcija nuo 2021-08-01 iki 2023-01-20

Nutarimas paskelbtas: Žin. 2009, Nr. [91-3948](#); Žin. 2009, Nr. [103-0](#), i. k. 109106ANUTA0003-107

Nauja redakcija nuo 2021-08-01:

Nr. [O3E-925](#), 2021-07-29, paskelbta TAR 2021-07-29, i. k. 2021-16733

VALSTYBINĖ ENERGETIKOS REGULIAVIMO TARYBA

NUTARIMAS

DĖL KOGENERACINIŲ JĖGAINIŲ ŠILUMOS IR ELEKTROS ENERGIJOS SĄNAUDŲ ATSKYRIMO METODIKOS PATVIRTINIMO

2009 m. liepos 22 d. Nr. O3-107

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 8 straipsnio 10 dalies 2 punktu, Valstybinė energetikos reguliavimo taryba (toliau – Taryba) **n u t a r i a** :

Patvirtinti Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodiką (toliau – Metodika, pridedama).

KOMISIJOS PIRMININKAS

VIRGILIJUS PODERYS

PATVIRTINTA
Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės
komisijos 2009 m. liepos 22 d.
nutarimu Nr. O3-107
(Valstybinės energetikos reguliavimo
tarybos 2021 m. liepos 29 d. nutarimo
Nr. O3E-925 redakcija)

KOGENERACINIŲ JĖGAINIŲ ŠILUMOS IR ELEKTROS ENERGIJOS SĄNAUDŲ ATSKYRIMO METODIKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodika (toliau – Metodika) nustato bendrame technologiniame šilumos ir elektros gamybos cikle susidarančių šilumos gamybos sąnaudų atskyrimo principus.

2. Metodika privaloma visiems bendrame technologiniame cikle šilumą ir elektros energiją gaminantiems ir (ar) parduodantiems technologiniame procese susidarančią šilumą (ne bendrame elektros ir šilumos gamybos cikle), šilumos tiekėjams ir nepriklausomiems šilumos gamintojams, kai šilumos gamybos sąnaudų objektyviai išskirti negalima. Metodika taikoma turto ir sąnaudų atskyrimui, rengiant investicinius, šilumos bazinių kainų ir perskaičiuotų šilumos kainų dedamųjų projektus ir reguliuojamos veiklos ataskaitose paskirstant faktines sąnaudas. Metodika netaikoma tuo atveju, kai bendrame technologiniame cikle (kogeneracinėse jėgainėse) pagaminta elektros energija sunaudojama tik šilumos gamybai.

3. Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų paskirstymas grindžiamas nediskriminavimo, kryžminio subsidijavimo draudimo, priežastingumo ir objektyvumo principais bei sudaro sąlygas užtikrinti pagrįstą ir skaidrų sąnaudų paskirstymą bei sąžiningą konkurenciją tarp šilumos energijos gamintojų.

II SKYRIUS SĄVOKOS

4. Metodikoje vartojamos šios sąvokos:

4.1. **Kogeneracija (termifikacija)** – šilumos ir elektros energijos gamyba bendrame technologiniame cikle.

4.2. **Kogeneracinė (termifikacinė) jėgainė** – energetikos objektas, skirtas gaminti elektros ir šilumos energiją kogeneraciniu režimu.

4.3. **Alternatyvus šilumos šaltinis (AŠŠ)** – teorinis energetikos objektas, prilyginamas realiam energetikos objektui, kuriuo gaminama tik šilumos energija.

4.4. **Sąnaudų atskyrimas** – technologiškai neatskiriamoje elektros ir šilumos energijos gamyboje susidarančių bendrų sąnaudų paskirstymas tarp šilumos ir elektros energijos gamybos veiklų.

4.5. **Šilumos gamybos lyginamieji rodikliai** – nustatomi ir tvirtinami vadovaujantis Šilumos gamybos, perdavimo, mažmeninio aptarnavimo, karšto vandens tiekimo ir atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo veiklų lyginamosios analizės aprašu, patvirtintu

Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau – Taryba) 2011 m. liepos 29 d. nutarimu Nr. O3-219 „Dėl Šilumos gamybos, perdavimo, mažmeninio aptarnavimo, karšto vandens tiekimo ir atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo veiklų lyginamosios analizės aprašo patvirtinimo“.

5. Kitos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatyme ir Šilumos kainų nustatymo metodikoje, patvirtintoje Tarybos 2009 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. O3-96 „Dėl Šilumos kainų nustatymo metodikos“ (toliau – Šilumos kainų nustatymo metodika), nurodytas sąvokas.

III SKYRIUS

ALTERNATYVAUS ŠILUMOS ŠALTINIO TURTO VERTĖS FORMAVIMO PRINCIPAI

6. Kogeneracinių jėgainių sąnaudų atskyrimas tarp šilumos ir elektros energijos gamybos pagrįstas būtinųjų šilumos gamybos sąnaudų nustatymo principu. Šiuo tikslu formuojamas (modeliuojamas) AŠŠ, kuriam priskiriama turto vertė ir nustatomos šilumos gamybos sąnaudos, būtinos saugiai ir patikimai šilumos gamybai užtikrinti mažiausiomis sąnaudomis.

7. Jeigu šilumos energija gaminama keliuose kogeneracinėse jėgainėse, tiekiančiose šilumą į bendrą aprūpinimo šiluma sistemą, tai kiekvienai kogeneracinei jėgainei formuojamas atskiras AŠŠ.

8. AŠŠ formuojamas kogeneracinės jėgainės šilumos gamybai priskiriamų įrenginių nominalios galios pagrindu.

9. AŠŠ turto vertė gali būti apskaičiuojama visą kogeneracinės jėgainės turto vertę tarp šilumos ir elektros energijos veiklų paskirstant pagal ūkio subjekto ar Tarybos pasirinktą paskirstymo proporciją, tačiau visais atvejais tiesiogiai bei netiesiogiai priskiriama turto vertė negali viršyti didžiausios AŠŠ vertės, apskaičiuotos taikant Metodikos 1 priede nurodytus AŠŠ turto rodiklius.

10. AŠŠ priskiriamų įrenginių galia (MW) apskaičiuojama priklausomai nuo to, kokiai paslaugai planuojama priskirti AŠŠ. Šilumos gamybos ir šilumos poreikio piko pajėgumų bei rezervinės galios užtikrinimo paslaugoms AŠŠ turtas priskiriamas vadovaujantis Šilumos gamybos ir (ar) supirkimo tvarkos ir sąlygų apraše, patvirtintame 2010 m. spalio 4 d. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) nutarimu Nr. O3-202 „Dėl Šilumos gamybos ir (ar) supirkimo tvarkos ir sąlygų aprašo patvirtinimo“ numatytais reikalavimais šioms paslaugoms vykdyti ir Šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų apraše, patvirtintame Tarybos 2018 m. gruodžio 31 d. nutarimu Nr. O3E-470 „Dėl Šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašo patvirtinimo“ (toliau – Sąnaudų aprašo) numatytais paskirstymo taisyklėmis.

11. Naujos kogeneracinės (termofikacinės) jėgainės AŠŠ priskiriama turto vertė apskaičiuojama AŠŠ turto rodiklius (Metodikos 1 priedas) (atskirai katilo ir ekonomizerio) (tūkst. Eur/MW) dauginant iš kogeneracinėje jėgainėje instaliuotų kondensatorių arba šilumokaičių ir kondensacinio ekonomizerio nominalių šiluminių galių (MW). Reguluojamai šilumos gamybos veiklai priskiriant naujos kogeneracinės (termofikacinės) jėgainės turtą ir jį vertinant šilumos gamybos kainoje, tiesiogiai bei netiesiogiai priskiriama turto vertė negali viršyti didžiausios AŠŠ vertės, apskaičiuotos taikant Metodikos 1 priede nurodytus AŠŠ turto rodiklius.

12. AŠŠ priskiriama turto vertė pagal atskirus ilgalaikio turto vienetų paskirstoma atsižvelgiant į pagal Metodikos 10 punkte nurodytus AŠŠ galios ribojimus, kurie nustatomi įvertinus visos kogeneracinės jėgainės ir didžiausios AŠŠ vertės, apskaičiuotos taikant Metodikos 1 priede nurodytus AŠŠ turto rodiklius, proporciją (pirmą kartą šilumos kainoje įvertinto AŠŠ turto vertė / visos investicijos pirmą kartą vertinant kainoje vertė). Nesant objektyvių aplinkybių, Tarybos

nustatyta proporcija negali būti keičiama.

13. AŠŠ turto vertė nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudų ir investicijų grąžos skaičiavimui gali būti didinama, naujai atliktas investicijas priskiriant pagal tokią pat proporciją, kokia buvo taikyta apskaičiuojant pradinę AŠŠ vertę (pradinę AŠŠ turto vertę/visos investicijos pradinę vertę).

IV SKYRIUS

AŠŠ SĄNAUDŲ FORMAVIMO PRINCIPAI

14. AŠŠ planuojamas pagaminti šilumos kiekis apskaičiuojamas pagal Šilumos kainų nustatymo metodikoje numatytus principus. AŠŠ taikomi Šilumos gamybos lyginamieji rodikliai nustatomi atsižvelgiant į planuojamą pagaminti šilumos kiekį.

15. Kogeneracinės jėgainės sąnaudos, priskiriamos AŠŠ, apskaičiuojamos vadovaujantis Šilumos kainų nustatymo metodikoje numatytais sąnaudų vertinimo principais.

16. AŠŠ (atsižvelgiant į šilumos gamybos įrenginių galią, apskaičiuotą pagal Metodikos 10 punkto reikalavimus (MW) ir į planuojamą pagaminti šilumos kiekį) priskirtinos būtinios šilumos gamybos sąnaudos skirstomos į kintamąsias ir pastovias sąnaudas:

16.1. AŠŠ kintamąsias sąnaudas sudaro:

16.1.1. kuro sąnaudos energijai gaminti;

16.1.2. elektros energijos technologinėms reikmėms įsigijimo sąnaudos;

16.1.3. vandens technologinėms reikmėms įsigijimo ir nuotekų tvarkymo sąnaudos;

16.1.4. apyvartinių taršos leidimų įsigijimo sąnaudos;

16.1.5. kitos kintamosios (pelenų tvarkymo (išvežimo, utilizavimo), cheminių medžiagų technologijai, energijos išteklių biržos ir (ar) gamtinių dujų biržos operatoriaus teikiamų paslaugų, laboratorinių tyrimų ir pan.) sąnaudos.

16.2. AŠŠ pastoviasias sąnaudas sudaro:

16.2.1. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos;

16.2.2. einamojo remonto ir aptarnavimo sąnaudos;

16.2.3. darbo užmokesčio sąnaudos;

16.2.4. mokesčių sąnaudos;

16.2.5. su darbo santykiais susijusių privalomųjų mokestinių įmokų sąnaudos;

16.2.6. kitos pastoviosios sąnaudos (finansinės, administracinės, rinkodaros ir pardavimų, kitos personalo (be darbo užmokesčio ir su darbo santykiais susijusių privalomųjų mokestinių įmokų, kitos pastoviosios) sąnaudos).

17. Planuojamos AŠŠ sąnaudos negali viršyti pagal Šilumos kainų nustatymo metodikoje numatytas sąnaudų vertinimo principus, taikant Šilumos gamybos lyginamuosius rodiklius, apskaičiuotų sąnaudų. Pagal Šilumos gamybos lyginamuosius rodiklius apskaičiuojamos sąnaudos:

17.1. kuro sąnaudos energijai gaminti;

17.2. elektros energijos technologinėms reikmėms įsigijimo sąnaudos;

17.3. vandens technologinėms reikmėms įsigijimo ir nuotekų tvarkymo sąnaudos;

17.4. einamojo remonto ir aptarnavimo sąnaudos;

17.5. darbo užmokesčio sąnaudos;

17.6. kitos pastoviosios sąnaudos (pagal Šilumos gamybos lyginamųjų rodiklių šilumos gamybos veikloje kitų pastoviųjų sąnaudų rodiklį).

18. Planuojamos sąnaudos, kurios nėra ribojamos Šilumos gamybos lyginamaisiais rodikliais, apskaičiuojamos atsižvelgiant į faktines vertes pagal Šilumos kainų nustatymo metodikoje numatytas sąnaudų vertinimo principus. Šiuo principu apskaičiuojamos sąnaudos:

18.1. apyvartinių taršos leidimų įsigijimo sąnaudos ir kitos kintamosios sąnaudos apskaičiuojamos, jas priskiriant AŠŠ, atsižvelgus į faktines sąnaudas ir į planuojamus pokyčius, susijusius su šilumos gamybos veikla (gamintinas bei realizuotinas šilumos kiekis, suvartojamo kuro kiekis ir kt.);

18.2. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos skaičiuojamos nuo AŠŠ turto vertės (apskaičiuotos pagal Metodikos III skyriuje pateiktus reikalavimus) pagal Sąnaudų aprašo 4 priede nurodytus ilgalaikio materialaus ir nematerialaus turto nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvus;

18.3. mokesčių sąnaudos apskaičiuojamos vadovaujantis galiojančiais mokesčių sritį reglamentuojančiais teisės aktais;

18.4. su darbo santykiais susijusių privalomųjų mokesčių įmokų (valstybinio socialinio draudimo įmokų ir garantinio bei ilgalaikio darbo išmokų fondo įmokų) sąnaudos apskaičiuojamos vadovaujantis galiojančiais teisės aktais.

19. Taryba motyvuotu sprendimu, atsižvelgdama į visas Kogeneracinės jėgainės sąnaudas, gali nustatyti mažesnes planuojamas AŠŠ būtinąsias šilumos gamybos sąnaudas, nei būtų apskaičiuotos pagal Metodikos 17 ir 18 punktų nuostatas.

20. Visais atvejais, nesant objektyvių aplinkybių, Tarybos nustatyta Kogeneracinės jėgainės visų sąnaudų paskirstymo proporcija negali būti keičiama bei turi būti taikoma ir faktinių sąnaudų paskirstymui.

21. Investicijų grąža apskaičiuojama taikant investicijų grąžos normą (procentais), apskaičiuotą pagal Investicijų grąžos normos nustatymo metodiką, patvirtintą Tarybos 2015 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. O3-510 „Dėl Investicijų grąžos normos nustatymo metodikos patvirtinimo“, naudojant AŠŠ turto vertę, apskaičiuotą pagal Metodikos III skyriaus ir Šilumos kainų nustatymo metodikos nuostatas.

22. Šilumos tiekėjai ir nepriklausomi šilumos gamintojai kogeneracinių jėgainių šilumos gamybos sąnaudų atskyrimo pagrindimą ir kitus skaičiavimams patikrinti reikalingus dokumentus teikia kartu su šilumos bazinės kainos (Metodikos 2 priedas) ir perskaičiuotų šilumos kainų dedamųjų (Metodikos 3 priedas) priedais. Metodikos 3 priedas teikiamas tais atvejais, jeigu perskaičiuotų šilumos kainų dedamųjų metu atsirastų, nauja (iki tol bazinėje kainoje nevertinta) Kogeneracinė jėgainė (kuri nebuvo vertinta bazinės kainos nustatymo metu). Skaičiavimai atliekami be pridėtinės vertės mokesčio (PVM).

V SKYRIUS

ŠILUMOS IR ELEKTROS ENERGIJOS GAMYBOS VEIKLŲ PELNO (NUOSTOLIŲ) PERSKIRSTYMO TVARKA

23. Kogeneracinės jėgainės gautas pelnas (nuostoliai) įvertinami skaičiuojant šilumos gamybos kainą Šilumos kainų nustatymo metodikoje nustatyta tvarka.

24. Perskirstomą pelno (nuostolių) dalį, priskiriamą šilumos gamybos veiklai, įvertina pelno (nuostolių) koeficientas (toliau – PNK).

25. Pelno (nuostolių) dalies perskirstymas vykdomas tik tuo atveju, kai Kogeneracinė jėgainė faktiškai vykdė elektros energijos gamybos veiklą. Faktiškai vykdoma elektros energijos gamybos veikla laikoma, kai per ataskaitinį laikotarpį pagamintas elektros energijos kiekis sudaro ne mažiau kaip 20 proc. nuo maksimalaus galimo pagaminti elektros energijos kiekio (įvertinant, kad įrenginys per metus veikia 8600 val.).

26. Kogeneracinės jėgainės PNK nustatoma pagal priklausomybę:

$$PNK = \frac{Paj_s}{Paj_s + Paj_e}; \quad (1)$$

Kur:

Paj_s – faktinės paskutinių finansinių metų, už kuriuos pateiktos reguliuojamosios veiklos ataskaitos su nepriklausomo auditoriaus išvada ar reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikros ataskaita ir (ar) išvada, laikotarpį gautos šilumos energijos gamybos Kogeneracinėje jėgainėje veiklos pajamos (tūkst. Eur);

Paj_e – faktinės paskutinių finansinių metų, už kuriuos pateiktos reguliuojamosios veiklos ataskaitos su nepriklausomo auditoriaus išvada ar reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikros ataskaita ir (ar) išvada, laikotarpį gautos elektros energijos gamybos Kogeneracinėje jėgainėje veiklos pajamos (tūkst. Eur).

27. Perskirstoma pelno (nuostolių) dalis, priskiriama šilumos gamybai, priklausomai nuo Kogeneracinėje jėgainėje gauto pelno (nuostolių), nustatoma pagal priklausomybę:

$$S_{e(š)} = PNK \times P(N); \text{ (tūkst. Eur)} \quad (2)$$

Kur:

PNK – pelno (nuostolių) koeficientas,

P(N) – Kogeneracinės jėgainės pelnas (nuostoliai) už ataskaitinį laikotarpį, tūkst. Eur.

VI SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

28. Nepriklausomiems šilumos gamintojams parduodantiems technologiniame procese susidarančią šilumą (ne bendrame elektros ir šilumos gamybos cikle), AŠŠ formuojamas pagal Metodikos III ir IV skyriuose pateiktus principus, taikant biokuru kūrenamo AŠŠ rodiklius, bei atsižvelgiant į V skyriuje numatytą šilumos ir elektros energijos gamybos veiklų pelno (nuostolių) perskirstymo tvarką.

29. Kogeneracinėms jėgainėms, naudojančioms alternatyvias kuro rūšis (ne dujas ar biokurą) AŠŠ formuojamas pagal Metodikos III, IV ir V skyriuose pateiktus principus, taikant biokuru kūrenamo AŠŠ rodiklius.

30. Ūkio subjektai, pažeidę Metodikos reikalavimus, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

31. Tarybos veiksmai ar neveikimas, įgyvendinant Metodiką, gali būti skundžiami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis.

Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikos
1 priedas

Alternatyvaus gamtinėmis dujomis kūrenamo šilumos šaltinio turto rodikliai

Eil. Nr.	AŠŠ turto rodikliai	Mato vnt.	Turto rodiklis
1	2	3	4
1.	Turto vertė		
1.1	Naujai pastatytos jėgainės	tūkst. Eur/MW	43,44–86,89
1.2	Modernizuotos ir rekonstruotos jėgainės	tūkst. Eur/MW	18,83–43,44
1.3	Kondensaciniai ekonomizeriai dujomis kūrenamiems katilams	tūkst. Eur/MW*	72,41–110,06

* Instaliuotų kondensacinių ekonomizerių galia

Alternatyvaus biokuro kūrenamo šilumos šaltinio turto rodikliai

Eil. Nr.	AŠŠ turto rodikliai	Mato vnt.	Turto rodiklis
1	2	3	4
1.	Turto vertė		
1.1	Biokuro katilai be kondensacinių ekonomizerių	tūkst. Eur/MW	202,73–318,58
1.2	Kondensaciniai ekonomizeriai biokuro katilams	tūkst. Eur/MW*	173,77–434,43

* Instaliuotų kondensacinių ekonomizerių galia

Priedų pakeitimai:

2-3 priedai

Pakeitimai:

1.

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Nutarimas

Nr. [03-231](#), 2013-06-17, Žin., 2013, Nr. 66-3332 (2013-06-22), i. k. 113106ANUTA0003-231

Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. liepos 22 d. nutarimo Nr. O3-107 "Dėl Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikos" priedų pakeitimo

2.

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Nutarimas

Nr. [O3-123](#), 2014-05-06, paskelbta TAR 2014-05-07, i. k. 2014-05181

Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. liepos 22 d. nutarimo Nr. O3-107 „Dėl Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikos“ pakeitimo

3.

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Nutarimas

Nr. [O3-352](#), 2014-07-28, paskelbta TAR 2014-07-28, i. k. 2014-10563

Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. liepos 22 d. nutarimo Nr. O3-107 „Dėl Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikos“ pakeitimo

4.

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Nutarimas

Nr. [O3-676](#), 2015-12-22, paskelbta TAR 2015-12-23, i. k. 2015-20243

Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. liepos 22 d. nutarimo Nr. O3-107 „Dėl Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikos“ pakeitimo

5.

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Nutarimas

Nr. [O3E-473](#), 2018-12-31, paskelbta TAR 2018-12-31, i. k. 2018-22057

Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. liepos 22 d. nutarimo Nr. O3-107 „Dėl Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikos“ pakeitimo

6.

Valstybinė energetikos reguliavimo taryba, Nutarimas

Nr. [O3E-925](#), 2021-07-29, paskelbta TAR 2021-07-29, i. k. 2021-16733

Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. liepos 22 d. nutarimo Nr. O3-107 „Dėl Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikos“ pakeitimo